

Yaşam

S a r g u n A . T o n t

Koleksiyoncu...

Geçen gün Discover dergisini karıştırırken gözüme çarptı: Edison'un ampulü icat ettiği 10 yıl süren bir dava sonunda kabul edilmiş. Ünlü mucidin bu zaferi kazanmasında en büyük rolü mahkemeye delil olarak sunduğu ampuller oynamış. Davadan sonra kayıplara karışan ampuller geçenlerde depo olarak kullanılan bir odada bulunmuş ve bir kaç gün sonra ünlü müzayede şirketi Christie tarafından açık artırmaya çıkartılmış. Açılış fiyatı 380.000 dolar olan ampullere maalesef kimse talip olmamış. Fiyat abartılmış diyorsanız, bir kaç yıl önce Eric Clapton'un çaldığı gitar bu fiyatın iki misline satıldı. Gine aynı artırmada İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman mesajlarını deşifre etmekte kullanılan Enigma makinesine de alıcı bulunamamış. Ama Einstein'ın 16 yaşındayken yazdığı bir mektup, tam 670 bin dolara satılmış ve Darwin'in Türlerin Kökeni adlı kitabının birinci baskısı 150 bin dolara müşteri bulmuş.

Bizim gibi insanların bu meblağları ödemesi söz konusu değil; ama "Zengin malı fakirin çenesini yorar" kabilinden bu konuyu İnternet'te biraz araştırdım. Bul-

duklarım beni oldukça şaşırttı. Şimdiye kadar satılan en pahalı resim, Van Gogh'un Dr. Gachet adlı tablosu imiş (Gachet, Van Gogh'u akıl hastanesinde tedavi eden doktorun adıdır). Bir Japon işadama, bu tablo için 82 milyon 500 bin dolar ödemiş! Bunu 78 milyon dolar ile Renoir'in Au Moulin de la Galette tablosu takip ediyor. Koleksiyon diye işte buna derler; bu tabloları alan aynı adam. Ben epey pahalya gider diye düşünmüştüm; ama Picasso "Bahçede Oturan Kadın" adlı tablosuyla ancak altıncı sıraya oturmuş. Fiyat 49 milyon 500 bin dolar.

Şimdiye kadar müzayedede satılan en pahalı kitap, 12. yy'da yazılan ve 1983 yılında açık artırmayla 20,7 milyona satılan İncil. Kitabın sahibi Almanlar bu eseri o kadar itina ile saklıyorlarmış ki, kitap yılda sadece 6 hafta sergileniyormuş. Buna karşılık, İranlı bir hattat tarafından yazılan çok eski bir Kuran'ın 8 sayfalık bir faksikülü 37 bin dolara satılmış.

Beni en çok şaşırtan, Fransa Turunu 6 defa kazanan Lance Armstrong'un bisikletinin 75.000 dolara alıcı bulması. Ben bu-

nu duyunca kendi kendime herhalde kadro yalnız meteorlarda bulunan nadir bir madenden yapıldı dedim. Ama konuyu biraz araştırınca acı gerçek yüzüme bir şamar gibi indi: Bisikletin kadrosu binlerce dolarlık pırlantalarla kaplanmış. Zaten yıllık kazancı 20 milyon dolara varan Armstrong'un böyle bir densizliğe alet olmasına şaşırdım doğrusu. Ben kadrosu genellikle ODTÜ çamuruyla kaplı cefakar bisikletim Düldül'ü böyle bir ucubeye hiç bir zaman değişmem doğrusu. Zaten böyle bir bisiklet ancak kalabalık bir koruma ordusuyla yola çıkabilir.

Tabii bu meblağlar bizim gibi insanları koleksiyonculuğa soyunmaktan men ediyor; ama yaptığımız araştırmalar fazla para sarf etmeden hemen hemen herkesin bir koleksiyon sahibi olabileceğini gösteriyor. En ucuzundan başlayalım: Uçaklarda koltukların arkasına midesi bulananlar için kağıt bir torba konur. Amerikalının biri bu torbalardan kapsamlı bir koleksiyon yapmış. (İnanmıyorsanız yazının sonunda verdiğimiz Web adresine girip kendiniz bakın). Başka birisi lokantalarda kullanılan ufak şeker paketleri topluyormuş. "Tam 16 yıldır bu işi yapıyorum " diyor bu talihli bey ve koleksiyonu bir araya getirmesinde en çok kamyon şoförlerinin payı olduğunu söylüyor. Çikolata ambalajı, bilet koçanları, kağıt mendil (kullanılmış olup olmadığı belirtilmiyor) ve kahve karıştırıcılar, bulduğumuz diğer ilginç koleksiyon türleri. Yani koleksiyonu bedava ya getirmeniz bile mümkün.

Görebildiğimiz kadar bizim zengin vatandaşlarımız da değerli eserler toplamak konusunda Batılı hemcinslerinden aşağı kalmıyorlar. O kadar ki, Koç ve Sabancı ailelerinin koleksiyonlarını sergilemek için müze gerekiyor. Çok daha mütevazı

bir bütçesi olmasına rağmen kendi okulum ODTÜ'nün yeni açılan Bilim ve Teknoloji Müzesi yabancı üniversite kampüslerinde gördüklerimden çok daha iyi.

Peki ama o zaman parası olmayan züğürt vatandaşlarımız ne tür bir koleksiyonculuk yapabilir? Benim kime ödünç verdiğimi hatırlamadığım ve bir türlü geri gelmeyen kitap sayısını göz önüne alırsak, hem ABD'de hem de ülkemizde kitap koleksiyonculuğunun akademisyen ve öğrenciler arasında oldukça yaygın olduğunu sanıyorum. Ama koleksiyonunu sergilemek veya Web sayfasına koymak isteyenler için kuma torbası veya bilet koçanı toplamak, bana pek cazip gelmiyor doğrusu. Kahve karıştırıcısı fena bir seçenek değil; ama ben bazı kişilerin kahveyi karıştırdıktan sonra bu karıştırıcıları kürdan olarak kullandığını gördüm, yani hasıllık kapabilirsiniz.

Aslında bizim bu konuda ABD'yi taklit etmemiz hiç gerekmez. Biz bize özgü nesnelere kullanarak çok orijinal koleksiyonlar oluşturabiliriz. Örneğin, dilekçe koleksiyonculuğu. Herhangi bir devlet üniversitemizde çalışan biri yurtdışında akademik bir toplantıya katılmak istediği zaman, önce bölüm başkanlığına dilekçe verir; başkan kabul ederse dilekçeyi dekana yollar, dekan kabul ederse dilekçe önce rektörlüğe oradan YÖK'e gider. Size gelecek yanıtı da hesaba katarsanız, ve sekreterden de yazışmaların bir fotokopisini alırsanız sizin tek sayfalık dilekçe şimdi tam altı sayfa oldu. İşte ilk koleksiyonunuz için mükemmel bir başlangıç yaptınız. Hem de cebinizden tek bir kuruş bile harcamadan. Akla daha bir sürü olasılık geli-

yor. Her fırsatta doldurmaya mecbur kaldığımız formları bir düşünün. Koleksiyon yapmak için bundan daha zengin bir kaynak bulunur mu?

Şimdi şakayı bir yana bırakarak gelin ve ben, siz genç arkadaşlara paha biçilemeyecek kadar değerli bir koleksiyona nasıl sahip olabileceğinizi göstereyim. Ama bu tür koleksiyonculuk için değişik bir kulvara geçmemiz gerekecek. Önce biraz ön bilgi.

ODTÜ ve Hacettepe üniversitelerimizin ABD kampüslerine attığı en büyük fark, kurdukları arazilerin genişliği ve güzelliği. Bu açıdan çok şanslıyız; çünkü bizim yabanımız hemen yanımızda. Gölümüz, ormanımız, çeşit çeşit böcekler ve kuşlar, hatta tilkimiz bile var. Tabi bu güzellikleri içinize çekebilmek için bazen 45 derecelik yokuşları tırmanmamız gerekiyor; ama bu da işin cilvesi.

Geçen gün öğrencim Didem İkis'le birlikte bu tepelerde ilkbahara hoş geldine gittik. Ama asıl maksadım bu ziyareti fırsat bilip bir süredir ihmal ettiğim koleksiyonuma yeni örnekler toplamaktı. Asfalt bitip toprak patika başlar başlamaz, karşımıza başlarına gelecekte habersiz bir küme sapsarı çiğdem çıktı. Derhal hepsini koleksiyonuma ekledim. Biraz ileride kahverengi sarı karışımı muhteşem bir kelebek, bir yaban otuyla sohbet ediyordu. Kısa bir süre sonra onlar da koleksiyonumun bir parçası oldu. Kuşlar zaten koleksiyonumun en önemli kısmını oluşturur; ama Didem "Bakın Hocam kızıl şahin" deyip gökyüzünü işaret edince, koleksiyonumda bu kuştan tek bir örnek olmadığını farkına vardım. Bu kaçmaz bir fırsattı ve bir kaç dakika içinde bu kuşu da torbaya- pardon, belleğime attım. Bel-

lek mi? Evet bellek. Çünkü benim yaptığım, bir çeşit sanal koleksiyonculuktur. Hayvanı yakalamak, çiçeği koparmak yerine görüntülerini belleğime kaydedirim. Aslında yöntem, sandığımız kadar orijinal değil. Benim bu tür koleksiyonculuğa başlamamın en büyük nedeni, büyük doğa şairi William Wordsworth'un "Bir Bulut Gibi Yalnız Dolaştım" adlı şiiri neden oldu. İlk kıtayı birlikte okuyalım:

*Vadiler ve tepeler üzerinde,
Dolaşırken tek başıma
Dalgalanan bir bulut gibi,
Gölün kıyısında, ağaçlar arasında,
Gördüm birden küme küme,
Rüzgârla sallanıp dans eden
Bir sürü yaban nergisini.*

Ve şiirin son kıtası:

*Çok zamanlar yatağımda
Uzanmış yatarken
Onlar ta içimdeki gözde
Parlayıp ortaya çıkarlar birden,
Budur yalnızlığımın en büyük mutluluğu
O zaman dolup taşar yüreğim sevinçle
Ve dans eder nergislerle.*

Dikkat ettiyseniz tıpkı bir pul koleksiyoncusu gibi Wordsworth önce örneği toplamış ve sonra canı sıkılınca tekrar göz önüne getirip hayranlıkla seyretmiş. Farklı olan, örneğin nerede saklandığı. O kadar. Ama pulun bir fiyatı var, diğerine ise paha biçilmez.

Hepinizin ilkbaharı kutlu olsun.

Notlar:

Science for Sale. Discover. 30 Mart 1907

<http://thelongestlistofthelongeststuffatthelongestdomainnameatlongast.com/expensive24.html>

<http://thelongestlistofthelongeststuffatthelongestdomainnameatlongast.com/expensive44.html>

<http://www.altervistas.com/sites/weird/565>

